

Riedl Frigyes tanítványa volt az egyetemen, s tőle ösztönözve, felfogásban és modorban őt követve lett irodalomtörténészé. Eleinte a szépprózai elbeszéléssel kapcsolatos témák foglalkoztatták (*Vörösmarty novellái*, 1915., *Gyulai Pál novellái*, 1920., *A rajzforma fejlődése elbeszélő irodalmunkban*, 1925.), s tanulmányaiban, különösen a Vörösmartyról szólóiban kifejtett megállapításainak nagy részével ma is egyetérthetünk. Később, tanári pályájának a színházi élet irányában bekövetkezett fordulataival kölcsönhatásban, tudományos érdeklődése drámairodalmunk múltjára irányult. Így jelent meg, több részlet előzetes publikálása után, élete főműve: *A magyar dráma története 1867-től 1896-ig*, az első kötet 1937-ben, a második 1944-ben. A századvég drámairodalmának ilyen méretű összefoglalására sem előtte, sem azóta nem történt kísérlet. Neki sem sikerült igazi szintézist létrehoznia; monográfiája inkább csak műfaji kategóriák szerint csoportosított seregszemle, semmint az irodalom jelenségeinek szerves összefüggéseikben feltárt fejlődéstörténete. Lexikális megbízhatósága azonban kétségtelen, s biztos alapot nyújt a további kutatás számára.

Utolsó dolgozata, a magyar dráma múltjának vázlatos áttekintése — „színésziskolai növendékek és gyakorlatos vizgákra jelentkezők részére” — 1947-ben, pontosan negyven évvel bölcsészdoktori disszertációja után jelent meg. Ha Galamb Sándor négy évtizedes irodalomtörténeti munkásságát egyetlen szóval akarnánk jellemezni, azt mondhatnánk: hasznos munkát végzett. Ezért is részesült „az irodalomtudományok doktora” fokozatban.

Solt Andor

O. (Otrokocsi) Nagy Gábor

(1915–1973)

A mai tudományos köztudatban úgy él — és fog élni még sokáig —, mint a hazai lexikológia, első sorban pedig a frazeológia, a szólások, közmondások nemzetközi szintű és nemzetközileg ismert, becsült művelője. Nem lehet itt említés nélkül hagyni azt, hogy a tragikus halál egy olyan munka teljes befejezésében és a közeljövőben esedékes kiadásában gátolta meg, mely egész eddigi, minden túlzás nélkül korszakos jelentőségű munkásságát volt hivatva betetőzni: a Magyar Szinonima-Szótárról, a nyelvi és írói műveltségnek erről a rég várt és nélkülözhetetlen kézikönyvéről van szó.

Nekünk azonban itt most arról kell megemlékeznünk, hogy O. Nagy Gábor az irodalomtörténet területén is fontosat és maradandót alkotott. Igaz, terjedelemben nem sok ez a munkásság, de ma már tudjuk, hogy a maradandóság biztosítéka nem a terjedelem, hanem az, hogy egy alkotónak a munkásságát nem lehet megkerülni, mellőzni, ha valaki az általa feltört földeken akar tovább kutatni. O. Nagy Gábor szülővárosának, Debrecennek egyetemi könyvtárosaként, majd a Kollégium tanítóképzőjének s gimnáziumának tanáraként különösen két ilyen tájait művelt és művelt meg a magyar irodalomtörténetben. Az egyik a kódexirodalom, azon belül is különösen az irodalmi gótika és a misztika kérdései (*A misztika kódexirodalmunkban*, 1937; *Kódexirodalmunk szelleméről*. EPhK 1939; *A magyar irodalmi gótika problematikájához*. Pap K. Emlékkönyv, 1939). A másik, talán még termékenyebb terület: a 18–19. századforduló Debrecenje, benne a Ref. Kollégium a maga irodalmi kisugárzásával, eredményeivel — és hanyatlásával (*A debreceniség alkonya*. Ifj. Péczeli József irodalomtörténeti értékeléséhez, 1939; *Református kollégiumi diákirodalom a felvilágosodás korában*. Öntudatlan népiesség kéziratgyűjteményirodalmunkban, 1942; *A „csittvári krónikák”*. ProtSzle 1942; *Mátyási József és a magyar polgári életeszemély kialakulása*, 1944; *Fazekas Mihály kalendáriuma*. Vándortűz 1947) ... E korántsem teljes felsorolás, ez szilárd meggyőződés, mindenki számára nyilvánvalóvá teszi, hogy O. Nagy Gábort az irodalomtudomány éppen olyan joggal gyászolja, mint a nyelvtudomány.

Martinkó András

Kolta Ferenc

(1915–1973)

Kolta Ferenc 35 éves tanári pályája az oktatói, a nevelői, a tudományos, a tudományt népszerűsítő és a közéleti munka ritkán megvalósuló harmonikus egysége, mégis talán több mint két évtizedes tanárképző főiskolai tevékenysége a leggazdagabb szintézise s sokirányú munkának. Mint a Pécsi Tanárképző Főiskola irodalomtudományi tanszékének két évtizeden át volt vezetője, majd a tanárképző főiskolák irodalmi szakbizottságának elnöke letörölhe-

tetlenül rányomta bélyegét a főiskolai tanárképzés ügyére. De az elvi, eszmei irányítás mellett az általános iskolai tanárképzés érdekeit szolgálta gyakorlati tevékenységével is: a 23 éves oktatói munkával és a tizenötöt meghaladó főiskolai jegyzettel, amelyek témaköre az irodalomtudomány legkülönbözőbb területeihez kapcsolódik. Jegyzeteinek jellemző jegyei — éppúgy, mint előadásainak — az egzakt pontosság, a szigorú logikai rend, az összefüggések feltárása, a magas színvonalú elemzőmunka és a világos megfogalmazás.

De ezek az erényei tudományos és a tudományt népszerűsítő munkásságának is. Publikációinak száma meghaladja a százat. Lappangó irodalmi dokumentumokat derített fel és adott közre. Számos könyvkritikát, vitacikket, évfordulói írói arcképet és értékelést írt. Irodalomtörténeti munkásságának fő területe a felvilágosodás kora és a reformkor volt. Elkezdte Garay János életművének monografikus feldolgozását. Egyetemi tanulmányainak befejezésétől kezdve tevékenyen részt vett a szűkebb haza, Pécs, Baranya és a Dunántúl irodalmi életében. A *Jelenkor* és a *Dunántúli Napló* állandó munkatársa, az előbbinek néhány éven át szerkesztőségi tagja volt. Emellett Pécs és Baranya irodalmi múltjának kiváló ismerője — és kutatójaként is szolgálta a vidék irodalmi és szellemi életének erősítését.

Irodalmi munkásságának középponti területe mégis az ifjúsági irodalom lett. Kolta Ferenc érdeme, hogy az ifjúsági irodalom nem mutatós, viszont nagyon fontos (a Magyarországon megjelenő szépirodalmi művek 1/3-a ifjúsági irodalmi alkotás!), gazdátlan területét vállalta. Tisztázta az ifjúsági irodalom fogalmát, meghatározta sajátos esztétikai követelményeit, felvázolta a pedagógiával való kapcsolatainak problematikáját, s foglalkozott az ifjúság olvasáslélektani sajátosságaival. Mindez elsősorban 1964-ben megjelent *Ifjúsági irodalom* c. egységes tanárképző főiskolai jegyzetében valósult meg (Tankönyvkiadó, Bp., 1964.). (Kivülről legjelentősebb tanulmányai még e területen: *20 év ifjúsági irodalma*. Jelenkor, 1965/6—8., majd a Tóth Dezső szerkesztette *Élő magyar irodalom* c. akadémiai kiadványban, Bp. 1969., *Az ifjúsági irodalom elvi kérdése*. Jelenkor, 1966.) Több tanulmánya jelent meg orosz, lengyel és német folyóiratokban, szoros kapcsolatban állott külföldi ifjúsági irodalmi kutatóintézetekkel.

Kolta Ferenc emlékét nemcsak azért őrizzük, mert önzetlen, segítségre kész, jó ember volt, hanem azért is, mert adósai vagyunk munkája folytatásával.

Péczezy László

A Reneszánsz-kutató Csoport 1972. évi munkája

A Reneszánsz-kutató Csoport 1972. évi tevékenységét az előző évben megtervezett és megindított, jórészt nemzetközi kooperációban készülő, nagy munkálatok (v.ö. ItK 1972. 411—412.) kibontakozása jellemezte. Elkészült a moszkvai Gorkij Intézettel közösen készülő reneszánsz-tanulmánykötet magyar tanulmányainak a fele, valamint a montaubani Barokk Intézet számára vállalt, a magyarországi barokkal foglalkozó kötet tanulmányainak kétharmad része. A kelet-európai reneszánszról készülő vállalkozásunkhoz sikerült megnyernünk a Lengyel Tudományos Akadémia varsói Irodalomtörténeti Intézetének közreműködését. Erőteljesen tovább folytatódott a Csoport legnagyobb nemzetközi vállalkozásának, az AILC égisze alatt készülő nagy, négykötetes reneszánsz-szintézis előkészítése. Az év folyamán megtörtént a munkatársak felkérése, június végén pedig Párizsban sor került a munka állásának megvitatására és a problémák egyeztetésére, Éva Kushner és André Stegmann professzorokkal, a másik két szervezőközpont vezetőivel. A Csoport által vállalt fejezetek megírására sikerült megnyernünk számos magyar szakember mellett több kitűnő tudóst Lengyelországból, az NDK-ból és Romániából is.

A Csoport 1972. évi tevékenységének legjelentősebb eseménye a március 27—31.-én Pécsen megrendezett Janus Pannónius ülésszak volt. Az érdekelt egyetemi tanszékekkel közösen *Kardos Tibor* akadémikusnak, a Csoport Tudományos Tanácsa tagjának elnöklete alatt megrendezett ülésszakon 32 előadás hangzott el, magyar és külföldi szakemberek részéről. A Csoport tagjai közül *V. Kovács Sándor*, egyúttal az ülésszak tudományos titkára tartott előadást. A tanulmányok teljes anyaga külön kötetben fog megjelenni, egy részük idegen nyelveken már az *Acta Litteraria* 1972. évi 3—4. számában is megjelent. (Az ülésszak ismertetését lásd: ItK 1972. 130—131.)

A Csoportnak a régi magyar irodalomtörténeti tanszékekkel közösen tartott felolvasó ülés-sorozata az egész év folyamán rendszeresen folytatódott. 1972-ben az alábbi előadások hangzottak el:

Amadeo Di Francesco (Roma): A Szép Comedia szerepe Balassi poétikájának fejlődésében (január 5.)

Keserü Bálint: Az Újfalvi-per (február 2.)